

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д.н. Ваня Куздова Банабакова;*
Национален военен университет „Васил Левски“;
Научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 721/24.03.2023 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Силвия Цанкова Стойчева*
Тема на дисертационния труд: *Управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти“*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма Социално управление към катедра Управление, факултет Управление и администрация на УНСС по научна специалност Социално управление, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 844/21.03.2018 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 2018 – 2023 г. Заповедта на Зам.-ректора по НИД на УНСС за отчисляване на докторанта Силвия Цанкова Стойчева е № 769/28.03.2023 г.

Силвия Цанкова Стойчева е придобила ОКС Бакалавър по политически науки в УНСС през 2016 г. и ОКС Магистър по специалност Бизнес администрация през 2017 г., също в УНСС, гр. София.

За периода от 2013 г. до настоящия момент е заемала редица длъжности като старши анализатор, старши координатор инциденти, мениджър корпоративни процеси и мениджър услуги.

Владее немски и английски език.

Има компютърни умения по MS Office (MS Word, MS Excel и MS PowerPoint).

Силвия Стойчева е изпълнила индивидуалния си докторантски план.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд изследва актуална за света и България научна проблематика, свързана с необходимостта от ефективно управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 151 страници и включва увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и приложения. В дисертационния труд са представени 15 графики и таблици. Използвани са 134 литературни източника, от които 120 са на английски език, 7 – на български език и 7 уебсайта.

На тази основа представеният дисертационен труд отговаря на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд и самата разработка се определят от следните предпоставки и условия: при определени ситуации и бизнес проблеми организациите често не могат да се справят сами и в много случаи решението е в аутсорсинга, който се явява отрасъл, осигуряващ трансфериране на бизнес процеси от една организация към друга; аутсорсингът доказва с времето своята гъвкавост и приложение на адекватни към пазарната ситуация тактики; през последното десетилетие се наблюдава голямо увеличаване на аутсорсинга на услуги и се променя начина, по който се прави бизнес; натискът върху разходите и подобряването на качеството са основните двигатели за растежа в този сектор; налице са, обаче редица предизвикателства пред реализацията на аутсорсинг проектите, които могат да имат отрицателни последици; на тази основа, управлението на риска се превръща в основно предизвикателство при реализацията на аутсорсинг проекти в условия на нарастващ брой и сложност на тези проекти и глобална конкуренция и други.

Именно това определя актуалността, значимостта и необходимостта за науката и практиката в страната на дисертационния труд.

В увода е обоснована актуалността на темата и са дефинирани точно и ясно обектът, предметът, целта и шест научноизследователски задачи.

Дисертационният труд е разработен на основата на изследователската теза, че реализирането на аутсорсинг проекти е комплексен феномен, за който са характерни редица предимства, но и сериозни предизвикателства в съвременните глобализиращи се условия, което налага нуждата от знания и умения за минимизиране на рисковете. Управлението на аутсорсинг проекти изисква надграждане на съществуващата управленска компетентност и технология на съвременно равнище, като превръща този процес в конкурентно предимство на

аутсорсинг организациите, независимо от ролята им в този процес. Като основна управленска компетентност в този процес се проявява умението за идентифициране, планиране, мониторинг и контрол на рисковите фактори.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на изследователската теза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: индукция, дедукция, анализ и синтез, експертни оценки, статистически методи за анализ, методите на допитване – дълбочинно интервю и анкета. Анализите се основават на богат емпиричен материал.

Теоретична и методологическа основа на дисертационното изследване са трудовете на чуждестранни и български учени в областта на управлението на проекти, управлението на риска и аутсорсинга. Други източници на информация са публикации за актуалното състояние на аутсорсинг сектора в България и в международен план и данните от проведено дълбочинно интервю от автора сред експерти и мениджъри на компании, осъществяващи аутсорсинг проекти.

Дисертационният труд показва, че неговия автор владее много добре терминологията по разглежданата проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд следва логично посторена методология на изследване, която е много добре представена схематично в увода.

В първа глава, на основата на критичен и сравнителен анализ, са изведени основните научно-методологични постановки за управлението на аутсорсинг проектите като са открити традиционните и съвременните подходи. Изследвана е същността и характеристиките на управлението на аутсорсинг проекти, управлението на риска при реализацията на тези проекти и фазите и методологията, разпространени и използвани в световен мащаб. Изведени са дефинициите за проект, проектно управление, аутсорсинг, аутсорсинг проект и риск. Във втори параграф на първа глава е направен анализ на управлението на риска при реализацията на аутсорсинг проекти в мултикултурна среда. Изследван е и секторът на проектния аутсорсинг в България и неговото развитие, както и спецификите, свързани с географските и социални особености на страната ни като аутсорсинг дестинация.

В резултат на изследванията в първа глава са изведени задълбочени изводи.

Във втора глава, на основата на изследванията в първа глава е изведена методологията на управление на аутсорсинг проекти в

организациите. Направен е сравнителен анализ на дейностите и процесите, с акцент върху методиките за управление на проекти в две международни аутсорсинг компании, които успешно работят в България. Анализирани организации - Адеко Груп (в частност Модис) и телекомуникационната компания ДжиТиТи България ЕАД, са утвърдени лидери на пазара на информационни технологии, в резултат на което направения анализ е показателен за целия аутсорсинг сектор в страната.

В последния параграф на втора глава е представен разработения от автора на дисертационния труд инструментариум за емпирично изследване на практиките за управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти в България.

В края на втора глава са направени задълбочени изводи.

В трета глава са представени резултатите от направеното от автора емпирично изследване на практиките за управление на аутсорсинг проекти в България.

За целите на емпиричното изследване са анализирани резултатите от проведено, чрез Google Forms дълбочинно интервю, като инструментариум за осигуряване на първични данни. Въпросникът съдържа 14 въпроса, от които 5 затворени. Отворените въпроси осигуряват възможност на респондентите да изразят в детайли своите мнения и опит за управлението на проекти в аутсорсинг организациите. Проучени са над 100 респондента, които са професионалисти в сферата на аутсорсинга и работят в компании от различни сфери на бизнеса.

Направен е и клъстер анализ с цел групиране на компаниите и извеждане на техните характеристики, свързани с възможностите за управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти.

Въз основа на получените резултати от проучването и клъстер анализа е направено обобщение като са изведени препоръки за усъвършенстване на процеса на управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти в България.

В края на трета глава са направени изводи.

Формулирани са и насоки за бъдеща изследователска работа по теми, които ще представляват интерес в научноприложен аспект в бъдеще.

В заключението на дисертационния труд са представени задълбочено обобщени изводи и предложения и постигнатите научни и научноприложни резултати от направеното изследване.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Получените резултати показват, че поставените цел и научноизследователски задачи са цялостно постигнати.

Първа глава решава първа научноизследователска задача, чрез втора глава са решени втора и трета научноизследователски задачи, а трета глава решава четвърта, пета и шеста задачи.

Изследователската теза е доказана на основата на задълбочени емпирични проучвания и анализи, основани на сериозен статистически инструментариум.

Предложеният дисертационен труд е разработен последователно и логично. Отделните глави са добре балансирани като обем. Авторът е използвал богат инструментариум от методи за проучване и анализ и голяма база от емпирични данни. Направени са задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите и са дадени иновативни научноприложни предложения за управлението на риска при реализацията на аутсорсинг проекти.

Дисертационният труд съдържа значими научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че неговият автор притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Авторът предлага значими научноприложни решения на важен практически проблем с икономическа значимост.

Считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискването на чл. 27, ал. 1 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС Доктор.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора, тъй като изследванията в сферата на разглежданата проблематика не са обект на масови научни разработки.

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и нямам съмнения за такава.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният дисертационен труд е с ясно изразени **научни и научноприложни приноси**. Приемам формулираните от автора на дисертационния труд научни и научноприложни приноси.

Като най-значими се открояват следните **научни приноси**.

- Направен е сравнителен и критичен анализ и са доразвити отделни елементи от наличното знание в областта на аутсорсинга и проектното управление, в резултат на което са систематизирани и

обосновани същността и ключовите характеристики на управлението на аутсорсинг проекти.

- Разработен е алгоритъм за управление на риска при реализация на аутсорсинг проекти.

Като най-значими се открояват следните **научноприложни приноси**:

- Направен е задълбочен сравнителен анализ на аутсорсинг организации с утвърдени методологии в проектното управление, чрез казусен метод и на тази основа е разработен инструментариум за емпирично проучване на съвременните практики по управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти.
- Чрез апробация на инструментариума, в рамките на проведено емпирично проучване сред мениджъри и експерти от аутсорсинг компании, са изведени изводи за ползите, рисковете и възможностите за усъвършенстване на управлението на аутсорсинг проекти.
- Формулирани са препоръки с научноприложен характер за усъвършенстване на практиките за управление на риска при аутсорсинг проекти в български организации, които участват като партньори в изпълнението на такива проекти, на основата на получените резултати от емпиричното изследване и са очертани насоки за бъдеща изследователска работа с оглед на новите моменти и предизвикателства пред управлението на аутсорсинг проекти.

Така формулираните приноси приемам като значими за науката и практиката.

Научните и научноприложните приноси в дисертационния труд могат да се отнесат към следните групи: доразвиване и дообогатяване на актуален научен проблем, свързан с управлението на риска при реализацията на аутсорсинг проекти; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи; приноси за внедряване – методики, алгоритми и модели.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертационния труд авторът е представил 3 научни статии, от които 2 са на английски език и са публикувани в научно списание в чужбина и 1 е на български език. И трите научни статии са самостоятелни. От представените публикации силвия стойчева формира 30 точки, които отговаря на минималните национални изисквания - минимален брой изискуеми 30 точки.

С представените научни публикации Силвия Цанкова Стойчева отговаря на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 Администрация и управление, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Р България.

Дисертационният труд на тема „Управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти“, представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в обем от 58 страници. Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд на тема „Управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти“, и включва задължителните научни и научноприложни приноси и списък с научните публикации по темата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за такъв вид научен труд. Нямам критични бележки.

Като препоръка и пожелание за бъдещата научно-изследователска работа на автора е продължаване на научните изследванията, за които очевидно има огромен потенциал в насоките, които са очертани в края на дисертационния труд и участия в научни форуми в страната и чужбина с цел представяне на научноприложните резултати на направените изследвания.

Направените анализи и дадените предложения в дисертационния труд са с висока научна и научноприложна значимост и ще представляват интерес за научните среди в национален и международен аспект.

Въпрос към автора на дисертационния труд:

1. Според автора на дисертационния труд, най-големият проблем в управлението на аутсорсинг проекти е неефективната, ненавременна или дори липсата на комуникация. – стр. 115 от дисертационния труд. Какви са начините за подобряване на организационната комуникация?

8. Заключение

Дисертационният труд и авторефератът към него на Силвия Цанкова Стойчева отговарят напълно на изискванията на Закона за

развитие на академичния състав на Р България, Правилника за неговото прилагане и минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.7 Администрация и управление.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Силвия Цанкова Стойчева на тема „Управление на риска при реализацията на аутсорсинг проекти“, и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Силвия Цанкова Стойчева да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 Администрация и управление и научна специалност „Социално управление“.

23. 04. 2023 г.

Гр. Велико Търново

Рецензент:
(проф. д.н. Ваня Банабакова)